

MUSLIMANI U TRAGANJU ZA IDENTITETOM

**STRUČNI PRIKAZ PRIJEVODA DJELA ADNANA
SILAJDŽIĆA: "MUSLIMANËT NË KËRKIM TË NIJË
IDENTITETI" (MUSLIMANI U TRAGANJU ZA
IDENTITETOM) Tiranë, A.C.F.O.S., 2010.**

1. Sadržaj djela

Izdavačka kuća „Albanian Center for Oriental Studies (A.C.F.O.S.)“ iz Tirane objavila je prijevod djela: „Muslims in Search of an Identity“, pod naslovom: „Muslimanët në kërkim të një identiteti“ (*Muslimani u traganju za identitetom*). Knjiga je manjega formata (21 cm.), bez priloga.

Autor knjige je prof. dr Adnan Silajdžić, redovni profesor na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu, angažiran na predmetima: Rane škole kelama, Učenje judaizma i kršćanstva, i Novi religijski pokreti. Objavio je do sada sedam autorskih knjiga, tri prijevoda, te veliki broj stručnih članaka.

Djelo „Muslimanët në kërkim të një identiteti“ (*Muslimani u traganju za identitetom*) predstavlja jedno od najvažnijih teološko-filozofskih djela napisanih u postaratnim godinama u Bosni i Hercegovini, ali kome do sada nije posvećena potrebna pažnja od strane bosanskohercegovačkih muslimanskih teologa. Ona je obavezno štivo i predmet izučavanja na filozofskim i fakultetima političkih nauka unutar regiona, i šire. Prevođenje ovog iznimno važnog djela na albanski jezik samo potvrđuje netom istaknute tvrdnje. Dodatnu kvalitetu djelu daje i činjenica da je nastalo unutar ličnog „unutarnjeg bola“ autora: „Tekstovi koje ovdje objavljujemo nastali su kao plod vlastite 'krize' muslimanskog kulturnog identiteta ili vlastitih frustracija koje kao vjernik proživljavam u svijetu u kojemu je traganje za duhovnim i kulturnim identitetom postalo njegov najprepoznatljiviji znak.“ („Muslimani u traganju za identitetom“, str. 9.)

Za originalno djelo na bosanskoj jeziku (koje je objavio Fakultet islamskih nauka u Sarajevu i izdavačka kuća El-Kalem, 2006.) recenziju su napisali akademik Enes Karić i dr Haris Silajdžić.

Djelo je raspoređeno u šest cjelina. Prva cjelina nosi naslov: „Parathënie: E botimit anglisht të librit të prof. dr. Adnan Silajdžić me titull 'Muslimanët në kërkim të një identiteti'“ (*Predgovor engleskom izdanju djela prof. dr Adnana Silajdžića pod naslovom: „Muslimani u traganju za*

identitetom“), u kojemu akademik Enes Karić uvodi čitaoca u tematiku kojom se predmetno djelo bavi.

Potom slijedi druga cjelina pod naslovom: „Parathënie“, a riječ je o predgovoru autora djela, u kojemu se čitaocu nudi koncizan presijek kroz materiju koju autor izlaže na stranicama.

Treća cjelina, odnosno prvo poglavlje (*Kapitulli I*) oslovljeno je sa: „Pikëpamja moderne e sunnetit: Ri-interpretimi i Sunnetit“ (*Predaja u mišljenju modernista: Pitanje re/interpretacije Tradicije*), a posebnu pažnju čitaoca privlači hrabrom tvrdnjom iznesenom već na početku poglavlja u kojoj se ističe da sadržaj ima svoju i teorijsku i praktičnu vrijednost, pri čemu se pod „praktično“ podrazumijeva geografsko-idejni teritorij Bosne i Hercegovine. Nakon više nego suvislog i zanimljivog potpoglavlja: „Disa Shënime të Rëndësishme Terminologjike“ (*Važne terminološke napomene*), slijedio dio oslovljen sa: „Tradita në Doktrinën e Reformatorëve Tradicionalë dhe Modernë“ (*Tradicija u doktrini ortodoksnih i modernističkih reformista*), u kojemu se izlaže, prvo, stavovi reformista o hadisu („Hadithi në Mendimin Reformist“ – Hadis u mišljenju reformista), a potom, drugo, mišljenja modernista o Predaji („Hadithi i Vështruar nga Modernistët“ – Predaja u mišljenju modernista), pri čemu se posebna pažnja posvećuje stavovima Ahmed Hana, Muhammeda Abduhua, i Fazlurrahmana, nakon čega slijedi zaključak („Përfundim“) ove cjeline. Treće potpoglavlje oslovljeno je sa: „Burimet e të Kuptuarit Modern të Hadithit“ (*Izvori modernističke percepcije hadisa*), a čine ga cjeline: „Koncepti Mu'tazilit i Arsyes“ (*Mu'tezilijski koncept razuma*), „Studimet Bashkëkohore të Biblës“ (*Moderna biblijska kritička znanost*), „Shkrimet e Shenjta të Misionarëve Protestantë“ (*Skripturalizam protestantskih misionara*), „Pozitivizmi Francez“ (*Francuski pozitivizam*), i „Kuptimi Orientalist i Traditës“ (*Orientalistička percepcija tradicije*). Četvrto potpoglavlje nosi naslov: „Një Vlerësim i Selefëve, dhe Qasja Reformiste e Moderniste ndaj Hadithit“ (*Ocjena selefističkog, reformističkog i modernističkog pristupa hadisu*), a podijeljeno je daljnja poglavlja: „Ndikimet e Ulëta të Mbetura Brenda Traditës: Nje Pranim Formal i Burimeve Bazë të Islamit“ (*Pogubnost zatvaranja u Tradiciju: Formalistička recepcija osnovnih vrela islama*), „Sfida Vehabiste ndaj Rëndësishë së Traditës Intelektuale Islame: Mësimet e Reformistëve 'puritane'“ (*Vehabijsko osporavanje značaja muslimanske intelektualne tradicije: Učenje*

„puritanskih“ reformista), i „Relativizimi i Traditës: Perceptimi Racionalist i Islamit“ (*Relativiziranje Tradicije: Racionalistička recepcija islama*). Peto, posljednje, potpoglavlje naslovljeno je sa: „Një Njohuri Tërësisht e Plotë e Islamit: Besimi (*taklidi*) dhe Njohuria (*ixtihadi*) në Bashkëveprim të Ndërsjellë“ (*Cjelovita spoznaja islama: Vjera (taqlid) i Znanje (iğtihād) u interaktivnome suodnosu*), i predstavlja zaključak ove cjeline. Naredno poglavlje knjige (*Kapitulli II*) nosi naslov: „Muslimanët Ndërmjet Traditës dhe Modernizmit: Ringjallja e Islamit në Botën e Sotme (*Muslimani između tradicije i moderniteta: Pitanje re/aktualizacije islama u suverenosti*), i sastoji se od sedam potpoglavlja: „Tradita dhe Domethënia e Saj“ (*Tradicija i njen značaj*), „Modernizmi si Antitezë e Traditës“ (*Moderna kao opreka Tradiciji*), „Tradita dhe Modernizmi në Marrëdhënie të Ndërsjelle“ (*Tradicija i modernitet u odnosu isključivosti*), „Sfidat e Qytetërimet Modern“ (*Izazovi moderne civilizacije*), „Reagimet e Muslimanëve Ndaj Sfidave të Modernizmit“ (*Muslimanski odgovori na izazove modernizma*), „Drejt një Modeli të ri të të Kuptuarit të Botës“ (*Ka novoj paradigmi razumijevanja svijeta*), „Përfundim“ (*Zaključak*), te odabrana Bibliografija („Bibliografi“). Slijedeće poglavlje djela (*Kapitulli III*) nosi naslov: „Dialogu Fetar dhe Sfidat e të Kuptuarit Modern të Lirisë“ (*Vjerski dijalog pred izazovima modernog razumijevanja slobode*), a podijeljeno je na četiri cjeline: „Nuk ka Dialog pa Liri të Vërtetë“ (*Nema dijaloga bez stvarne slobode*), „Dialogu dhe Sfidat e Filozofisë së Globalizmit“ (*Dijalog pred izazovima filozofije globalizma*), „Muslimanët dhe Bota e Krishterë Ortodokse“ (*Muslimani i svijet pravoslavljaja*), i „Dialogu me Kishat e Reformuara – Rigjallërimi i Ideologjisë së Unilateralizmit“ (*Dijalog sa reformiranim crkvama – Ožvljavanje ideologije unilateralizma*), te odabrana bibliografija („Bibliografi“). Posljednja, šesta, cjelina rada, odnosno četvrto poglavlje (*Kapitulli IV*), nosi naslov: „Modeli Islam i të Kuptuarit të Idesë së Shumicës në Europën e re: Përvoja e Muhammed Al-Birunit“ (*Muslimanski model razumijevanja ideje pluraliteta u novoj Evropi: Iskustvo Muhammeda al-Birunija*), a podijeljena je na pet potpoglavlja: „Përvoja Europiane e Multilateralizmit“ (*Evropsko upoznavanje sa idejom multilateralizma*), „Ndrydhja e Idesë së Pluralizmit në Traditën Fetare dhe Politike të Europës“ (*Potiskivanje ideje pluralizma u vjerskoj i političkoj tradiciji Evrope*), „Multikulturalizmi në Bashkimin

European – Mundësiti dhe Perspektivat“ (*Ideja multikulturalizma u Evropshkaj Uniji – Moguqnosti i perspektive*), „Qasja Islame – Përvoja e Al-Birunit“ (*Muslimanski pristup – Iskustvo Al-Birunija*), te „Përfundim“ (*Zakljuqak*), i odabrana bibliografija („Bibliografi“).

2. Tehniqka oprema izdanja

Djelo: „Muslimanët në Kërkim të Nijë Identiteti“ (*Muslimani u traganju za identitetom*) objavljeno je u mehkom izdanju, zadovoljavajuqega izgleda korica, bez dodatnog unutarnjeg dizjana, uz zadovoljavajuqiu veliqinu slova crne boje, na lijepoj bijeloj podlozi.

3. Karakteristike djela

Knjiga „Muslimanët në Kërkim të Nijë Identiteti“ (*Muslimani u traganju za identitetom*) originalni je rad autora i predstavlja zasigurno jedno od najvrednijih štiva za bosanskohercegovaqke teologe, filozofe i politologe. Za vaŕnost djela ogleđa se u osnovnoj karakteristici na kojoj qemo se dodatno zadržati: u aktualnosti raspravljanih tema, te u originalnosti ponuđenih rješenja analiziranih problema.

3.1. Aktualnost raspravljanih tema i originalnost ponuđenih rješenja

Premda je u vremenu prije i poslije agresije pisano o izazovima modernizma i modernih filozofija i politika postavljenim pred muslimane, te o odgovorima muslimana na iste (o tome je pisano i sa stručne i sa popularistiqke perspektive), u djelu „Muslimanët në Kërkim të Nijë Identiteti“ (*Muslimani u traganju za identitetom*) autor se ne ponavlja tek registrirajuqiu poznate cjeline i dajuqiu ustaljene odgovore već ih, prvo, analizira i predstavlja shodno njihovoj pozadini odnosno uzrocima njihovog nastanka, potom uzroke ne pronalazi samo u geopolitiqkoj stvarnosti već ponajprije u filozofijama i teologijama koje su njihov stvarni izvor, dalje, iste smiješta u okvire našega regiona a posebno naše države Bosne i Hercegovine, da bi, na kraju, na osnovu, što je veoma vaŕno, vlastite stručnosti i velikog iskustva u istraživanju materije ponudio neka rješenja koja bi mogla biti putokaz u daljnjim „odgovaranjima muslimana“ na moderne izazove. Tako se, što je kod nas veoma rijetko, upoznajemo sa filozofsko-teološkim pozadinama politiqkih ideja npr. kolonijalizma, imperijalizma, unilateralizma, pluralizma, neoliberalizma, na koje nam autor nudi i moguqie teološke odgovore.

Motreqi ovu zbirku qetiri povezana eseja kao jedinstven rad, u stanju smo izdvojiti qetiri osnovna rješenja koja nam autor predlaŕe:

- uspostavljanje interaktivnoga suodnosa Vjere (*taqlid*) i Znanja (*iŕtihād*) („Muslimani u traganju...“, str. 43., 44.)
- integriranje svega pozitivnog u ljudskome iskustvu uz intelektualno unošenje najvrednijih sadržaja islama u svijet u kojemu se ŕivi („Muslimani u traganju...“, str. 67.)
- redefiniranje naqela slobode kakvog je poznavala *tradicionalna religijska metafizika* („Muslimani u traganju...“, str. 86.), te
- motrenje Evropske Unije na samo kao politiqke institucije već prvenstveno kao: „jedinstveni kulturni prostor u kojemu qe se u budućnosti odvijati još jaqa meuduhovna i meudukturna razmjena ljudi u pravcu stvaranja jedinstvene svjetske kulture i civilizacije unutar koje qe se obnavljati i afirmirati razliqite percepcije Jednoga Boga i na njima razvijati i unapređivati univerzalne moralne vrijednosti. Jer, za budućnost svijeta i njegovog zdravi harmoniqni razvoj odgovoran je svaki qovjek pojedinaqno, ali i svi kulturni narodi današnjice.“ („Muslimani u traganju...“, str. 102.)

4. Izbor iz sadržaja

Jedno od najvaŕnijih pitanja za muslimane današnjice je svakako odnos prema Tradiciji (*Sunnet*) i Predaji (*hadis*). Prethodna dva i poqetak ovoga stoljeqa oznaqena su opreqnim, uglavnom meudusobno iskljuqivim, odgovorima na spomenuti problem. Analogno, nijedan od njih nije cjelovit, pogotovo ne univerzalan. Muslimanski se teolozi, tako, opredijeljuju za zatvaranje u Tradiciju (formalistiqki pristup selefista odnosno ortodoksnih reformista ili revivalista), za osporavanje znaqaja muslimanske intelektualne tradicije (vehabijski pokret odnosno „puritanski“ reformisti), ili za relativiziranje Tradicije (racionalisti odnosno modernisti).

Gdje je, onda, moguqie rješenje? Prije svega, nuŕno je iznova, shodno Izvorima a iskazano jezikom suvremenosti, shvatiti kategoriju ortoprakse ili obaveznoga slijeđenja (*taqlid*) poslaniqke paradigme, i kategoriju Znanja kao stalnoga intelektualnoga obnavljanja duha islama (*iŕtihād*), a potom ih postaviti u konstantan meuzavisan odnos, buduqi da preferiranje bilo kojega od ova dva principa na raqun drugoga, podrazumijeva redukciju i nuŕno završava u „dubokoj intelektualnoj krizi“.

„Današnji islamski svijet se razvija u opreciji Tradicije i Inovacije, umjesto u interakciji, takva opreka proizvodi duboku intelektualnu krizu, koja je rezultat sveopqie materijalizacije svijeta u kojemu ŕivimo. Zato muslimanski intelektualci moraju stvarati novu paradigmu razumijevanja svijeta u treqem milenijumu, u kojoj qe ponovno iskazati ogromnu brigu za vlastitu Tradiciju, ali istovremeno iskazati visoki duh apsorpcije i integracije kakav je krasio klasiqne uqitelje koji su nas uveli u red najkulturnijih naroda u dojakošnjoj povijesti. Svako ostajanje samo na jednoj dimenziji islama (Tradicije) za mene znaqi *taqlid*, svejedno da li se protagonisti takvoga mišljenja pozivaju na idŕtihād ili ne.“ („Muslimani u traganju...“, str. 43., 44.)

5. Preporuka

Uvaŕivši stručnost, iskustvo, ozbiljnost i krajnju angaŕiranost sadržaja, djelo „Muslimanët në Kërkim të Nijë Identiteti“ (*Muslimani u traganju za identitetom*) predstavlja obavezni materijal za sve istraŕivaqe i studente prije svega teoloških i filozofskih, ali i politiqkih studija. Sadržaji knjige shvaqeni su najozbiljnije u krugovima katoliqkih, protestantskih i pravoslavnih teologa, u našoj regiji i izvan nje.

6. Ocjena

Djelo Adnana Silajdqia: „Muslimanët në Kërkim të Nijë Identiteti“ (*Muslimani u traganju za identitetom*), predstavlja originalan, vrijedan i nezaobilazan rad, sa iznimno velikom teorijskom i praktiqnom vrijednosti. Daskorašnji zavidan ali u javnosti od prvih institucija Bosne i Hercegovine a naroqito od institucija Bošnjaka, nedovoljno cijenjen rad, prof. dr Adnan Silajdqiq dodatno je obogatio ovim djelom. Stoga mu ŕelimo još mnogo kvalitetnih autorskih i prevodilaqkih djela.

Dr Samir BEGLEROVIQ